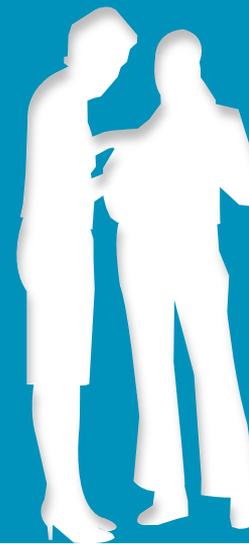

Незалежне оцінювання результатів навчання: порівняльний аналіз практик в Україні та міжнародний досвід

АНАТОЛІЙ ГАРМАШ, ЕКСПЕРТ ЄФО
КИЇВ, 3/10/2018

ПЕРЕХІД ДО СИСТЕМИ НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Підходи до зовнішнього оцінювання в Україні

- Зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання на рівні повної загальної середньої освіти
- Професійна атестація (сертифікація) за так званими «регульованими» професіями

оцінювання результатів навчання рядового та командного складу морських суден, професійна атестація за професією «Менеджер (управитель) житлового будинку (групи будинків)», незалежна кваліфікаційна атестація/ атестація зварників

- Сертифікація (присвоєння кваліфікацій) професійними (фаховими) асоціаціями

сертифікація у сфері маркетингу (Українська асоціація маркетингу), у сфері якості і менеджменту (Орган сертифікації персоналу Української асоціації якості)

- Корпоративне оцінювання на підприємствах

корпорація ДТЕК

- Визнання результатів неформального/ інформального навчання

Одеський центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості

РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ СЕРТИФІКАЦІЇ

Приклади практик незалежного оцінювання в Україні та за кордоном засвідчують наявність положень, що встановлюють/ регулюють:

- **використання кваліфікаційних документів, відповідно до яких відбувається оцінювання результатів навчання особи**

стандарту/ критерії оцінювання

- **процедури/ схеми сертифікації**

визначення етапів оцінювання, вимоги щодо допуску до оцінювання, вимоги до складу та організації/ порядку роботи екзаменаційної комісії, вимоги до оцінювачів (екзаменаторів) тощо

- **методологія оцінювання**

застосування методів, шкали оцінювання

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ (1)

Як критерії оцінювання компетентностей в кваліфікаційних документах використовуються:

- **перелік результатів навчання, оволодіння якими має продемонструвати кандидат**

критерії кваліфікаційної атестації/ очікувані результати, визначені в ДСПТО; вимоги до спеціалізованої підготовки ОСП УАЯ; вимоги до знань та умінь програм ЗНО; критерії оцінювання результатів неформального навчання

- **перелік змістових тем**

програма сертифікаційного екзамену УАМ

- **критерії успішності виконання завдання**

критерії оцінювання компетентності (знань, розуміння, професійних навичок) згідно Кодексу ПДНВ

- **критерії оцінювання не формулюються - визначається перелік завдань для оцінювання (екзаменаційних питань) на основі кваліфікаційних документів**

банк тестових завдань, розроблених на основі кваліфікаційної характеристики та програм навчання ЕМАУ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ (2)

Серед практик використання критеріїв оцінювання за кордоном можна навести такі приклади:

- **перелік результатів навчання, оволодіння якими має продемонструвати кандидат** (*професійний кваліфікаційний стандарт, стандарт оцінювання (Естонія)*);
- **критерії успішності виконання завдання** (*стандарт оцінювання (Франція)*);
- **перелік очікуваних результатів навчання (уміння, навички, знання) за кожним модулем та критерії їх оцінювання в термінах результатів навчання (вимоги до кваліфікацій професійної освіти/ післядипломної освіти на основі компетентностей (Фінляндія))**.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ (3)

Стандарт оцінювання (Франція): критерії оцінювання професійної компетентності

Професійні компетентності	Критерії оцінювання	Викоритання у професійній ситуації	Інші методи оцінки		
			Технічне обслуговування	Опитування з професії	Опитування щодо початку роботи
Обробка заготовки або невеликої серії на верстаті з цифровим управлінням	<p>Процедури і правила з безпеки дотримуються</p> <p>Робоче місце в порядку і «чисте»</p> <p>Режими роботи, параметри різання дотримуються, позиціонування інструменту / деталі сприяє плавності виходу стружки.</p> <p>Строк роботи дотримується.</p> <p>Оброблені деталі відповідають заданим характеристикам.</p>	☒	☐	☐	☐

Специфікація мінімального стандарту компетентності для осіб рядового складу, які входять до складу ходової навігаційної вахти

Функція: Судноводіння на допоміжному рівні

Колонка 1	Колонка 2	Колонка 3	Колонка 4
Сфера компетенції	Знання, розуміння та професійні навички	Методи демонстрації компетентності	Критерії для оцінки компетентності
Управління стерном та виконання команд, які подаються на стерно, у тому числі команди, які подаються англійською мовою	Використання магнітних та гірокомпасів. Команди, які подаються на стерно. Перехід з автоматичного управління стерном на ручне та навпаки.	Оцінка результатів підготовки, отриманої у формі: .1 практичної перевірки, або .2 схваленого стажу роботи, або .3 схваленого стажу підготовки на учбовому судні.	Заданий курс підтримується у припустимих межах, беручи до уваги район плавання та переважаючий стан моря. Зміна курсу проводиться плавно та під контролем. Зв'язок постійно чіткий і точний, а команди підтверджуються згідно з доброю морською практикою.
Ведення належного візуального та слухового спостереження	Обов'язки, пов'язані з веденням спостереження, зокрема надання повідомлення про приблизний напрямок звукового сигналу, вогню чи будь-якого об'єкту в градусах або чвертях.	Оцінка результатів підготовки, отриманої на основі у формі: .1 практичної перевірки, або .2 схваленого стажу роботи, або .3 схваленого стажу підготовки на учбовому судні.	Звукові сигнали, вогні та інші об'єкти швидко виявляються, та відповідний напрямок на них у градусах або чвертях повідомляється особі командного складу, яка несе вахту.
Сприяння нагляду та управлінню безпечною вахтою	Терміни та визначення, що вживаються на судні. Користування відповідними системами внутрішньо-суднового зв'язку та аварійної сигналізації. Уміння розуміти команди та спілкуватися з особою командного складу, яка несе вахту, стосовно обов'язків, пов'язаних з несенням ходової вахти. Процедури залишення вахти, несення та передачі вахти. Інформація, необхідна для несення безпечної вахти. Основні дії, пов'язані з захистом навколишнього середовища	Оцінка результатів підготовки, отриманої в формі схваленого стажу роботи або схваленого стажу досвіду підготовки на учбовому судні.	Зв'язок чіткий і точний, і у випадку, якщо інформація або інструкції з несення вахти не зрозумілі чітко, в особи командного складу, яка несе ходову вахту, запитується рада або роз'яснення. Несення, передача та задача вахти відповідають прийнятій практиці або процедурам.

ПРОЦЕДУРИ СЕРТИФІКАЦІЇ (1)

Процедури сертифікації/ оцінювання врегульовуються:

- **централізовано**
(наявні відповідні положення, затверджені профільними міністерствами або відомствами)
- **самим органом з присвоєння кваліфікації** відповідно до власних процедур
(положення про іспит УАМ, схема сертифікації/порядок сертифікації персоналу ОСП УАЯ)

ПРОЦЕДУРИ СЕРТИФІКАЦІЇ (2)

	Естонія	Німеччина	Франція
Процедура	допуск до оцінювання, опис етапів та методів оцінювання, вимоги до процесу сертифікації, вимоги до складу та членів професійного комітету та екзаменаційної комісії	вимоги до складу та членів екзаменаційної комісії, організації її роботи; опис процесу сертифікації, вимоги щодо допуску до оцінювання, шкала оцінювання	опис організації випробування та вимоги щодо присутності та участі екзаменаційної комісії; загальні вимоги до порядку організації екзаменаційної сесії та проведення оцінювання
Розробник	орган з присвоєння кваліфікації	компетентний орган	Міністерство зайнятості
Затвердження/ погодження	галузева професійна рада	компетентний орган за погодженням з відповідним органом влади федеральної землі на основі типового положення	Міністерство зайнятості
Документ	Стандарт оцінювання Процедура сертифікації	Положення про екзамен	Стандарт оцінювання Загальне положення про проведення екзамену

ПРОЦЕДУРИ СЕРТИФІКАЦІЇ (3)

Вимоги щодо доступу до оцінювання

- успішне завершення відповідної (акредитованої, або сертифікованої органом присвоєння кваліфікації) програми
- досвід/ стаж роботи
- певний рівень освіти
- наявність певної кваліфікації
- проходження певного проміжного кваліфікаційного випробування
- інші формальні вимоги (стан здоров'я, проходження стажування, програми підвищення кваліфікації)

ПРОЦЕДУРИ СЕРТИФІКАЦІЇ (4)

Можливість визнання неформального навчання

- визнання результатів неформального навчання визначається як один із способів оцінювання стандартом оцінювання або процедурою сертифікації *(Франція, Португалія)*
- наявні вимоги щодо допуску до оцінювання не передбачають завершення певної формальної програми навчання *(натомість можуть бути лише окремі вимоги щодо стажу/ досвіду роботи, рівня освіти тощо)*

ПРОЦЕДУРИ СЕРТИФІКАЦІЇ (5)

Вимоги до складу екзаменаційної/ кваліфікаційної комісії (1)

- кількість членів комісії *(не менше 2-3 осіб)*
- представництво експертів або соціальних партнерів

Склад екзаменаційної (кваліфікаційної) комісії формується:

- за пропозицією місцевих органів управління освіти, навчальних закладів *(ЗНО)*
- навчальним закладом *(до складу залучається представник роботодавця як голова комісії) (Суб'єкт підтвердження)*
- підприємством *(до складу залучаються представники різних підрозділів підприємства) (ДТЕК)*
- інспекцією, комісією (комітетом) органу з присвоєння кваліфікацій *(інспекція з питань підготовки і дипломування моряків; кваліфікаційний комітет УАМ)*

ПРОЦЕДУРИ СЕРТИФІКАЦІЇ (6)

Вимоги до складу екзаменаційної/ кваліфікаційної комісії (2)

Приклад Естонії

У випадку **відокремлення процесу визнання (ухвалення рішення про присвоєння кваліфікації) від процесу оцінювання** (оцінка результатів оцінювання здійснюється іншими особами, ніж ті, хто проводили оцінювання) формуються:

- Професійний кваліфікаційний комітет
- Екзаменаційні комісії

Склад професійного кваліфікаційного комітету ходять представники:

- роботодавців (організацій роботодавців у галузі)
- працівників (експерти),
- навчальних закладів (викладачі/тренери),
- професійних асоціацій,
- інші експерти,
- за необхідності, представники клієнтів, інших заінтересованих сторін.

Член комітету не може брати участь у прийнятті рішення, якщо він брав участь в роботі екзаменаційної комісії (оцінюванні) або навчанні кандидата, або є роботодавцем кандидата, або іншою заінтересованою особою.

ПРОЦЕДУРИ СЕРТИФІКАЦІЇ (7)

Вимоги до екзаменаторів (оцінювачів)

- досвід роботи
- наявність кваліфікації у професійній сфері не нижче тієї, яку має або на яку претендує кандидат;
- досвід роботи в якості викладача/інструктора/екзаменатора;
- проходження відповідного навчання, стажування,
- атестація/сертифікація в якості оцінювача (екзаменатора);
- обмеження участі в оцінюванні осіб, які навчали або мали професійний зв'язок з кандидатом тощо

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ (1)

Методи оцінювання

Методи, що використовуються в процесі сертифікації (оцінювання), в цілому відповідають трьом етапам оцінювання:

- I. оцінювання на підставі поданих документів (оцінка/перевірка представлених кандидатом документів)*
- II. професійний іспит (у формі тестування, письмового або усного екзамену);*
- III. демонстрація практичних навичок/ умінь (виконання ситуаційних завдань та/або вирішення практичних завдань (виконання кваліфікаційної пробної роботи).*

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ (2)

Методи оцінювання (1)

Оцінювання на підставі поданих документів (оцінка/перевірка представлених кандидатом документів)

Методи представлення задокументованих свідчень про оволодіння певними результатами навчання (відповідність певним кваліфікаційним вимогам):

- представляються документи, що підтверджують необхідний рівень освіти, наявність відповідних кваліфікацій (допусків);
- здійснюється збір та документування свідчень про проходження необхідної спеціальної підготовки/ професійного навчання, професійну практику/результати роботи, досвід/стаж роботи тощо.
- використовується метод портфоліо, який може включати огляд або аналіз певних результатів роботи/ професійної практики,

Здійснюється необхідна підтримка шляхом інформування та надання рекомендацій кандидату, допомога у самооцінюванні на відповідність кваліфікаційному стандарту (критеріям оцінювання).

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ (3)

Методи оцінювання (2)

Професійний іспит (у формі тестування, письмового або усного екзамену)

Тестування: використовуються різні форми/типи завдань - комплексні тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді, на встановлення відповідності, відкрита форма з відкритою короткою або розгорнутою відповіддю.

Екзамен: письмові або усні відповіді на питання з відповідних тем (згідно програми сертифікаційного екзамену (УАМ), відповідно до функцій та сфер компетенції згідно програми оцінки компетентності (ІПДМ) тощо).

Питання можуть включати ситуаційні завдання, що передбачають уміння аналізувати ситуацію та приймати правильні рішення.

Можливо проведення усного опитування у формі діалогу (розмовних методів): співбесіда, обговорення (метод інтерв'ю, «дискусії»).

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ (4)

Методи оцінювання (3)

Демонстрація практичних навичок/ умінь

Методи оцінювання практичної підготовки - демонстрація компетентності (умінь та практичних навичок) шляхом виконання:

- ситуаційних завдань (метод моделювання/імітаційної діяльності, симуляції професійної ситуації (напр., підтвердження навичок на тренажері), або
- вирішення практичних завдань (виконання кваліфікаційної пробної роботи в умовах реального або наближених до реального робочого місця, метод спостереження безпосередньо на робочому місці).

Доповнюється іншими методами оцінювання

розмовні методи (співбесіда, обговорення результатів виконання завдання (інтерв'ю), відповіді на усні запитання). Може бути проведено додаткове оцінювання професійної компетентності.

Комбіновані методи: письмове опитування з наступною практичною демонстрацією на обладнанні; комплексний кваліфікаційний іспит, який містить теоретичну і практичну частини; захист дипломної роботи (проекту), що передбачає презентацію дипломної роботи (проекту), або демонстрацію експерименту, з подальшими відповідями на запитання тощо.

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ (5)

Шкала оцінювання успішності

Приклади використання шкал оцінювання успішності як елементу стандарту оцінювання:

- Виконання завдання оцінюється без визначення балів/оцінки.

(оцінювання в СЦ «Стандарт»: результат іспиту - не менше 80% успішності (правильних відповідей)

- Передбачена певна шкала оцінювання з встановленням порогового тестового балу «склав/ не склав»

(отримання оцінки в 50 (зі 100) балів або вище за кожний модуль і практичне завдання (УАМ), 60% від максимально можливої кількості балів або вище – ОСП УАЯ тощо).

КОНЦЕПЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ (1)

Кваліфікаційний центр – це *суб'єкт, уповноважений на оцінювання і визнання результатів навчання осіб (зокрема, здобутих шляхом неформальної чи інформальної освіти), присвоєння та/або підтвердження відповідних професійних кваліфікацій (стаття 34 ЗУ «Про освіту»).*

(а) оцінювання (*assessment*)

(б) визнання (*validation*) результатів навчання (знань, умінь/навичок, компетентностей) осіб.

(в) присвоєння (*awarding/ recognition*) професійних кваліфікацій

КОНЦЕПЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ (2)

Кваліфікаційний центр

- орган з присвоєння кваліфікації
- може бути тим самим суб'єктом, який проводить оцінювання
- оцінювання та визнання (валідація) можуть здійснюватися із залученням інших органів *(навчальний заклад (провайдер кваліфікації) може бути екзаменаційним центром (суб'єктом/центром оцінювання) кваліфікаційного центру за умови відповідності певним вимогам).*
- розробник кваліфікаційного документу (критеріїв оцінювання) та процедур/схеми сертифікації *(Естонія, Франція, Англія)*
- авторизований центр/ суб'єкт оцінювання, який здійснює оцінювання/сертифікацію за встановленими іншим компетентним органом процедурою та/або кваліфікаційним стандартом *(Туреччина, Португалія, Естонія (навчальні заклади))*

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ (1)

- Розроблення процедур сертифікації та організація процесу сертифікації/ проведення оцінювання (іспитів) (Естонія, Німеччина, Франція, Туреччина)
- Розроблення стандартів оцінювання компетентностей/ кваліфікаційного стандарту (Англія, Франція CQP)
- Підготовка керівництв/інструкцій, екзаменаційних матеріалів та інших документів, необхідних для проведення сертифікації (Естонія, Франція, Німеччина)
- Визначення розміру плати за проходження оцінювання (процедури сертифікації) (Естонія)
- Ухвалення рішення про присвоєння кваліфікації (сертифікацію) (Туреччина, Естонія)
- Організація прийому документів від заявника та ухвалення рішення щодо допуску до оцінювання (Німеччина, Естонія)
- Видача документу про присвоєну кваліфікацію (Естонія, Німеччина)
- Забезпечує ведення відповідної документації, що стосується оцінювання та сертифікації, реєстрацію/ передачу/ оприлюднення даних про присвоєння особі кваліфікації /виданий сертифікат (Естонія, Німеччина)
- Забезпечення доступності інформації про кваліфікацію та процес сертифікації (Естонія)

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ (2)

- Надання відповідних консультацій щодо визнання результатів навчання, у тому числі неформального навчання, та процедур оцінювання кандидатом й іншим заінтересованим сторонам (Португалія)
- Сприяння поширенню інформації про можливості визнання результатів неформального навчання (Португалія)
- Співпраця із навчальними закладами/центрами та іншими заінтересованими суб'єктами з питань відповідності програм навчання кваліфікаційним вимогам (стандарту оцінювання); оцінка відповідності програми навчання навчального закладу/центру кваліфікаційним вимогам (Естонія)
- Визначення центрів оцінювання/ екзаменаційних центрів (організацій, які здійснюють оцінювання результатів навчання від імені органу з присвоєння кваліфікації) (Англія)
- Співпраця з іншими заінтересованими суб'єктами з питань присвоєння кваліфікацій (визнання результатів навчання, у тому числі неформального навчання) (навчальні заклади/центри, сертифікаційні органи, підприємства тощо) (Португалія)
- Моніторинг (контроль) роботи партнерських організацій (екзаменаційні центри/центри оцінювання/ провайдери кваліфікацій) (Франція, Англія)
- Забезпечення моніторингу працевлаштування/ професійної інтеграції осіб, яким присвоєно кваліфікацію (з метою забезпечення відповідності кваліфікації, що пропонується, вимогам/потреbam ринку праці (Франція)
- Формування/ визначення складу екзаменаційних комісій (Франція, Німеччина)

АКРЕДИТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ (1)

Можливі шляхи визнання органів з присвоєння кваліфікацій:

- Публічний конкурс, організований Кваліфікаційним агентством (*Естонія, Португалія*)
- Акредитація/ авторизація Кваліфікаційним агентством (*Туреччина, Англія*)
- За законом (*Німеччина*)

АКРЕДИТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ (2)

Вимоги до органів з присвоєння кваліфікацій

- Наявність необхідних засобів (інструментів оцінювання) та можливостей для організації сертифікації/присвоєння кваліфікації (*Естонія, Туреччина*)
- Відповідність вимогам щодо розроблення та присвоєння кваліфікацій/сертифікації (зокрема, відповідність національним професійним стандартам) (*Англія*)
- Діяльність органу з присвоєння кваліфікації включає розвиток відповідної професійної діяльності (*Естонія*)
- Достатня кількість працівників з необхідною освітою/ кваліфікацією, професійною підготовкою та досвідом для присвоєння кваліфікацій (*Естонія, Туреччина*)
- Створення професійного кваліфікаційного комітету (*Естонія*)
- Можливість діяти незалежно, професійно, неупереджено та без дискримінації будь кого (*Естонія*)

АКРЕДИТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ (3)

Вимоги до екзаменаційних центрів (центрів оцінювання)

- Мати статус юридичної особи (Португалія)
- Можливість організації оцінювання відповідно до вимог (у тому числі законодавства) щодо порядку проведення екзаменаційної сесії/оцінювання та вимог кваліфікаційного (Англія, Франція, Туреччина)
- Наявність ліцензії на здійснення навчальної діяльності/ статусу визнаного (ліцензованого/ атестованого/акредитованого) навчального закладу (Португалія, Франція CQP)
- Можливість забезпечення відповідного інформування та реєстрації кандидатів (Франція, Туреччина)
- Наявність акредитації за стандартом ISO EN 17024 щодо органів сертифікації персоналу (Туреччина)
- Наявність відповідних процедур внутрішнього забезпечення якості (Туреччина, Англія)
- Наявність необхідних ресурсів для проведення екзамену (обладнання, приміщення, фінансове та кадрове забезпечення тощо) (Франція, Туреччина, Португалія)
- Забезпечення об'єктивності та неупередженості оцінювання/ процесу сертифікації, відокремлення процесу оцінювання від професійного навчання (Туреччина)
- Територіальна доступність з огляду на потенційних кандидатів (Португалія)
- Можливість забезпечення моніторингу професійної інтеграції осіб, яким присвоєно кваліфікацію (Франція)

АКРЕДИТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ (4)

Суб'єкти, які набувають статус органу присвоєння кваліфікації:

- **Юридична особа, або її структурний підрозділ, або державна установа (відомство)** (професійні асоціації, навчальні заклади (Естонія))
- **Неприбуткові організації** (професійні організації, торгово-промислові палати, центри післядипломної підготовки при університетах, професійні спілки, організації роботодавців (Туреччина))
- **Приватні організації/компанії, галузеві (міжгалузеві) ради** (Англія);
- **Торговельно-промислова палата;** реміснича палата; сільськогосподарська палата; палати юристів, патентних адвокатів і нотаріусів; палати аудиторів і падати податкових консультантів; палати лікарів, стоматологів, ветеринарів і фармацевтів; тощо (Німеччина);
- **Загальноосвітні або професійні навчальні заклади** або їх об'єднання; центри професійного навчання при ДСЗ; приватні компанії; **організації роботодавців, професійні спілки** з широким територіальним або галузевим охопленням (Португалія).

Суб'єкти, які набувають статус центра оцінювання (екзаменаційного центру):

- **навчальні заклади, центри професійного навчання, роботодавці** (Франція, Англія)

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Ключові питання?

